

חוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א-1981*

הגדרות

1. בחוק זה

"בנק" -

תאגיד בנקאי כמשמעותו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981¹, המקבל פקדונות כספיים בחשבונות עובר ושב על מנת לשלם מהם בשיק לפי דרישה ;

"שיק" -

כהגדרתו בסעיף 73 לפקודת השטרות².

"שיק שסורב" -

שיק שהוצג לפרעון בתאריך הנקוב בו או אחריו, והבנק סירב לפרעו מחמת שלא היתה יתרה מספקת בחשבון והוא לא היה חייב לפרעו מכוח הסכם עם המושך, ואין נפקא מינה אם היתה סיבה נוספת לסירוב או אם ניתנה הוראת ביטול ;

"חשבון" -

חשבון במטבע ישראלי שמושכים עליו בשיק ;

"בעל חשבון" -

מי שרשום בבנק כבעל חשבון ;

"מיופה כוח" -

מי שבעל החשבון ייפה את כוחו למשוך שיקים על החשבון והוא אינו בעל החשבון ;

"מורשה חתימה" -

מיופה כוח בחשבון של תאגיד ;

"פתיחת חשבון" -

לרבות רישום בחשבון של מיופה כוח או של מורשה חתימה, לעניין משיכת שיקים מהחשבון ;

"חשבון משותף" -

חשבון שלגביו רשומים בבנק יותר מבעל אחד ;

"הכרזה על שעת חירום"

כל אחת מאלה :

(1) הכרזה על מצב מיוחד בעורף לפי סעיף 9 לחוק ההתגוננות

האזרחית, התשי"א-1951 ;

(2) הכרזה על אירוע אסון המוני לפי סעיף 90 לפקודת

המשטרה [נוסח חדש] התשל"א 1971 ;

(3) קריאה לשירות מילואים בנסיבות חירום או קריאה

לשירות מילואים במצב מיוחד לפי סעיפים 8 או 9 לחוק

שירות המילואים, התשס"ח-2008 ;

"המפקח" -

המפקח על הבנקים לפי פקודת הבנקאות, 1941³ ;

"השר" -

שר המשפטים.

הגבלת חשבון והגבלת לקוח

2. (א) חשבון יהיה מוגבל (להלן - חשבון מוגבל) ובעליו יהיה מוגבל (להלן - לקוח מוגבל)

אם סורבו במשך שנים עשר חודשים עשרה שיקים או יותר שנמשכו על החשבון, ובלבד שעברו לפחות חמישה עשר ימים בין הסירוב הראשון לסירוב האחרון.

(1א) סורבו שיקים בחשבון במספר שנקבע בתקנות, ישלח הבנק התראה לכל אחד מבעלי החשבון, ממיופי הכוח או ממורשי החתימה, הכל כפי שנקבע בתקנות.

(2א) על אף האמור בסעיף קטן (א) הוכרזה שעת חירום וסבר המפקח כי יש להשעות בהקדם האפשרי הגבלה של חשבון ובעליו כאמור בסעיף זה, רשאי הוא לקבוע, לגבי המדינה כולה או לגבי שטח מסוים, כי בנק לא יגביל חשבון או בעל חשבון בשל שיקים שסורבו בתקופה שיקבע, ובלבד שהתקופה לא תעלה על 90 ימים; המפקח רשאי לקבוע כאמור מיום ההכרזה על שעת חירום ולא יאוחר משלושים ימים לאחר שהסתיימה.

(ב) השר, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות את מספר השיקים והתקופות הקבועים בסעיף קטן (א).

(ג) (בוטל).

(ד) (בוטל).

חשבון מעוקל

2א. סירב הבנק לפרוע שיק מחמת עיקול שהוטל על החשבון, לא ייחשב השיק כמסורב אם הוצג תוך ששים ימים מהיום שבו קיבל הבנק את הודעת העיקול.

לקוח מוגבל חמור

3. (א) מי שהתקיים בו אחת מאלה הוא לקוח מוגבל בנסיבות מחמירות (להלן: לקוח מוגבל חמור):

- (1) לקוח מוגבל שחשבון נוסף שלו הוגבל;
- (2) מי שהיה לקוח מוגבל וחשבונו הוגבל שנית תוך שלוש שנים מיום שנסתיימה התקופה שבה היה לקוח מוגבל.

(ב) מי שהוא לקוח מוגבל חמור, יוגבלו כל חשבונותיו, וכן החשבונות המשותפים לו ולאחרים והחשבונות שבהם הוא מיופה כוח, למעט החשבונות שבהם הוא מורשה חתימה.

(ג) שותפיו לחשבון של לקוח מוגבל חמור ובעלי החשבון שבו הוא מיופה כוח כאמור בסעיף קטן (ב), יוגבלו רק במשיכת שיקים מהחשבון, אך הם יהיו רשאים לפתוח חשבון אחר.

(ד) הוגבל חשבון בגלל היותו של לקוח מוגבל חמור מיופה כוח באותו חשבון, והודיע בעל החשבון על ביטול ייפוי הכוח של הלקוח האמור, תבוטל הגבלת החשבון.

הודעה על הגבלה

- 3א. (א) הבנק יודיע בכתב על חשבון מוגבל או על לקוח מוגבל לכל אחד מאלה :
- למפקח, לבעל החשבון, למיזפה הכוח ולמורשה החתימה.
- (ב) המפקח יודיע על לקוח מוגבל חמור לבעל החשבון, למיזפה הכוח ולמורשה החתימה.
- (ג) המפקח יודיע לכל הבנקים על חשבון מוגבל, על לקוח מוגבל או על לקוח מוגבל חמור.

תקופת ההגבלה ותחילתה

- 3ב. (א) תקופת ההגבלה של חשבון מוגבל או של לקוח מוגבל היא שנה אחת.
- (ב) תקופת ההגבלה של לקוח מוגבל חמור ושל חשבונותיו, כאמור בסעיף 3 היא שנתיים.
- (ג) תחילת ההגבלה ביום שצוין בהודעה של הבנק או של המפקח, לפי העניין, שיהיה לפחות חמישה עשר ימים מיום שההודעה נשלחה ללקוח.
- (ד) על אף האמור בסעיף קטן (ג), בנק שהודיע על הגבלה ובנק שקיבל הודעה על הגבלה, לא יפתח חשבון למי שלגביו נמסרה ההודעה מיום שהודיע או מיום שקיבל את ההודעה, לפי העניין.

לקוח מוגבל מיוחד

- 3ג. (א) חייב שראש ההוצאה לפועל הטיל עליו הגבלה לפי סעיף 69ד(א)(2) לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967, יהיה לקוח מוגבל בנסיבות מיוחדות (להלן - לקוח מוגבל מיוחד).
- (1א) חייב שבית משפט הכריז שהוא פושט רגל לפי פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ס-1980, יהיה לקוח מוגבל מיוחד.
- (2א) אדם שבית דין רבני נתן נגדו צו הגבלה לפי סעיף 62(6) לחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין) (הוראת שעה), התשנ"ה-1995⁴, יהיה לקוח מוגבל מיוחד.
- (ב) דינו של לקוח מוגבל מיוחד כדין לקוח מוגבל חמור, למעט לעניין סעיף 14(ב), ולעניין סעיף 3(א)(2) לא יראוהו כלקוח מוגבל.
- (ג) תקופת ההגבלה של לקוח מוגבל מיוחד ושל חשבונותיו תהיה כפי שקבעה הרשות המוסמכת, ובלבד שלא תעלה על חמש שנים ; לא קבעה הרשות המוסמכת תקופה כאמור, תהיה התקופה בת שנה אחת. בסעיף קטן זה,
- "הרשות המוסמכת" - ראש ההוצאה לפועל, בית משפט או בית דין רבני.

מהות ההגבלה

4. (א) לקוח מוגבל לא יפתח חשבון.
- (ב) לא ימשוך אדם שיק על חשבון מוגבל.
- (ג) לקוח מוגבל חמור לא ימשוך שיק על שום חשבון.

חובות הבנק בחשבון מוגבל

5. (א) לא יפרע בנק שיק שנמשך על חשבון מוגבל.
- (ב) לא יספק בנק טופסי שיקים למשיכה מחשבון מוגבל.
- (ג) לא יפתח בנק חשבון ללקוח מוגבל.

סיוגים

6. (א) על אף האמור בסעיף 5(א) רשאי בנק לפרוע שיק במשך חמישה עשר ימים מתחילת ההגבלה ובלבד שהתאריך הנקוב בו הוא מוקדם מתאריך תחילת ההגבלה.
- (ב) אי פרעון שיק מחמת הוראות חוק זה אינו גורע מכל זכות של אוחז לתבוע על פי השיק.

סימון שיק

7. שיק שהוצג לפרעון ולא נפרע מחמת הוראות סעיף 5(א), וכן שיק שסורב, יסמנו הבנק הנמשך לפי העניין.

הגבלת חשבון בידי המפקח

8. ראה המפקח שבנק לא הגביל בעל חשבון או חשבון שלפי הוראות חוק זה היה עליו להגבילו, רשאי הוא, במקום הבנק, לנקוט כל פעולה הדרושה לביצוע ההגבלה.

תיקון טעויות

9. הודיע בנק בטעות על הגבלה, יתקן את הטעות ויודיע על כך לבנק ישראל, וההגבלה תהיה בטלה.

ערעור

10. (א) לקוח מוגבל או לקוח מוגבל חמור, רשאים לבקש מבית משפט השלום שיבטל הבאת שיק במניין השיקים שסורבו בהתקיים אחת מאלה :
 - (1) הבנק סירב לפרוע את השיק מחמת טעות ;
 - (2) הבנק סירב לפרוע את השיק מחמת עיקול שהוטל על החשבון והתקיימו שניים אלה :

השיק נמשך לפני שהבנק קיבל את הודעת העיקול ולא ניתן היה לפרעו במשך ששים הימים האמורים בסעיף 2א ;
 - (3) ללקוח היה יסוד סביר להניח שהיתה חובה על הבנק לפרוע את השיק, אם בשל כך שהיתה יתרה מספקת בחשבון, או שהבנק היה חייב לפרעו מכוח הסכם אתו.
 - (4) נבצר מהלקוח לטפל בענייניו מחמת פגיעה, בו או ברכושו, בפעולת איבה, ובשל כך סורב השיק ;

- (5) הלקוח הוא תושב של שטח שהוכרזה לגביו שעת חירום כאמור בפסקאות (1) ו- (2) להגדרה "הכרזה על שעת חירום", ובין המועד שבו נמשך השיק ובין המועד שבו הוצג לפירעון חלה הרעה משמעותית בהכנסותיו של הלקוח עקב שעת החירום, ובשל כך סורב השיק.
- (ב) לא יהיו עילה לערעור או לביטול הבאת שיק במניין השיקים שסורבו :
- (1) פגם שנפל בהתראה ;
- (2) אי קבלת התראה, ובלבד שהבנק שלח התראה.

סעד זמני

- 10א. (א) בית המשפט רשאי, לבקשת מי שהגיש ערעור, לתת צו שימנע את תחילת ההגבלה ; משניתן הצו יחולו הוראות אלה :
- (1) המבקש לא יהיה רשאי לפתוח חשבון ובנק לא יפתח לו חשבון בתקופה שהצו עומד בתקפו ;
- (2) התקופה שבה הצו עמד בתקפו לא תובא בחשבון תקופות ההגבלה שנקבעו בסעיף 33 ;
- (ב) שיקים שסורבו בתקופה שבה עמד הצו בתקפו, ייכללו במניין השיקים לעניין סעיף 10.
- (ג) הוגש ערעור על החלטת בית משפט השלום שניתנה על פי סעיפים 10 או 10א, רשאי בית משפט של ערעור, אם ראה זאת לנכון, לקבוע כי הוראות פסקה (1) לסעיף קטן (א) לא תחול, או כי על אף האמור בפסקה (2) לסעיף קטן (א), תובא התקופה שבה עמד הצו בתקפו, כולה או מקצתה, בחשבון תקופת ההגבלה.

פרטי זיהוי

11. (א) לא יפתח בנק חשבון בלי לרשום פרטי זיהוי של בעל החשבון כפי שקבע השר בתקנות.
- (1א) לא ירשום בנק מיופה כוח או מורשה חתימה בחשבון בלי לרשום את פרטי הזיהוי שלהם, כפי שקבע השר בתקנות.
- (ב) ראה המפקח שבנק לא רשם פרטי זיהוי של בעל חשבון, של מיופה כוח או של מורשה חתימה, מחמת שסירבו למוסרם או מחמת שלא מסרו אותם, רשאי הוא להורות לבנק שלא לספק טפסי שיקים לאותו חשבון.

הטבעת פרטים אישיים

- 11א. לא ימסור בנק טפסי שיקים, אלא אם כן מוטבעים עליהם פרטי זיהוי של בעל החשבון כפי שקבע המפקח בכללים (להלן - פרטים אישיים).

איסור הנפקה ללא אישור

- 11ב. (א) לא ינפיק אדם טפסי שיקים, אלא אם כן נתקיימו כל אלה :

נוסח זה אינו רשמי. הנוסח המחייב הוא נוסח הדין כפי שפורסם.

- (1) הוא קיבל את אישור הבנק שבו מתנהל החשבון שעליו מיועדים להימשך שיקים בטפסים האמורים ;
- (2) על גבי טפסי השיקים מוטבעים הפרטים האישיים שאישר הבנק האמור למנפיק.
- (ב) לא יסרב בנק סירוב בלתי סביר לתת אישור כאמור.
- (ג) בנק שאישר למנפיק להנפיק טפסי שיקים, ימסור לו את הפרטים האישיים.

גילוי זהות המושך

12. אוחז בשיק שלא נפרע מכל סיבה שהיא, ימסור לו הבנק הנמשך, לפי בקשתו, פרטי זהוי של המושך או של בעל החשבון כפי שקבע השר בתקנות.

דיווח

13. בנק שהגביל בעל חשבון ידווח על כך לבנק ישראל, ובנק ישראל יעביר לכל בנק את הפרטים בדבר ההגבלות, הכל כפי שקבע המפקח.

פרסום

14. (א) בנק ישראל רשאי לפרסם את מספרי החשבונות המוגבלים, עם ציון שם הבנק שבו מתנהל החשבון ותאריך סיום ההגבלה.
- (ב) בנק ישראל רשאי לפרסם את שמות הלקוחות המוגבלים החמורים, בציון פרטי הזיהוי כפי שנקבעו בתקנות ואת תאריך סיום ההגבלה, בהתקיים אחת מאלה :
 - (1) עברו ששים ימים מיום משלוח ההודעה לפי סעיף 3א(ב) ובתקופה זו לא הודיע בעל החשבון לבנק ישראל בדואר רשום על הגשת ערעור בצירוף העתק ממנו ;
 - (2) הערעור בוטל, נמחק או נדחה.

פרסום מוטעה

- 14א. (א) היה הפרסום כאמור בסעיף 14(ב) מוטעה, יפרסם בנק ישראל תיקון טעות באופן שבו נעשה הפרסום.
- (ב) נתבע בנק בשל פרסום מוטעה, יודיע על כך ליועץ המשפטי לממשלה.
- (ג) חוייב בנק לפצות את מי ששמו פורסם בשל פרסום מוטעה שנעשה בתום לב, ישפה אותו אוצר המדינה ; שיפוי לפי סעיף זה יהיה בשיעור של שמונים אחוזים מהסכום שבו חוייב הבנק.
- (ד) חוייב בנק בפיצוי על פי הסדר על דרך של פשרה, בוררות או הסדר אחר, לא יהיה זכאי לשיפוי על פי סעיף קטן (ג), אלא אם כן קיבל את הסכמת היועץ המשפטי לממשלה להסדר האמור.

סמכות גילוי

נוסח זה אינו רשמי. הנוסח המחייב הוא נוסח הדין כפי שפורסם.

15. בנק ובנק ישראל רשאים לגלות שלקוח או חשבון שלו הוגבלו, אם הגילוי דרוש לצורך ניהול חקירה פלילית על פי דין או לצורך ביצוע חוק נתוני אשראי התשס"ב-2002.

עונשין

16. (א) המושך שיק מחשבון מוגבל בתקופה שהוא לקוח מוגבל או לקוח מוגבל חמור או לקוח מוגבל מיוחד, דינו - מאסר שנתיים או קנס כאמור בסעיף 61 (א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז-1977⁵ או פי ארבעה מסכום השיק, לפי הסכום הגדול יותר.
(ב) העובר על הוראות סעיף 11ב(א), דינו - מאסר שלוש שנים.

פטור מאחריות פלילית

17. לא ישאו בנק, בנק ישראל, רשות הדואר ועובדיהם באחריות פלילית בשל מעשה או מחדל שעשו בתום לב לביצוע חוק זה.

פגם

18. בנק שלא מילא הוראה מהוראות חוק זה, רשאי המפקח לראות בכך פגם לענין סעיפים 8 ו-8ג לפקודת הבנקאות, 1941.

הגבלה כעונש נוסף

19. (א) בית משפט בדונו בעבירה לפי סימן ו' של פרק י"א לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שכרוכים בה שיקים, רשאי, בנוסף לכל עונש אחר, להורות שהנאשם או חשבונו או כל חשבונותיו, לרבות חשבון משותף והשותפים בו, יהיו מוגבלים לפי חוק זה, מתאריך שקבע.
(ב) בית המשפט רשאי להטיל תקופת הגבלה ארוכה מזו הקבועה בחוק זה, ובלבד שלא תעלה על חמש שנים.
(ג) בית המשפט רשאי לקבוע כי לענין סעיף 14(ב) יראו את הנאשם כלקוח מוגבל חמור.
(ד) (בוטל).

הודעה לבנק ישראל

19א. בית המשפט ימציא לבנק ישראל הודעה :
(1) על כל עונש שהטיל לפי סעיף 19 או סעיף 436 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 ;
(2) על החלטות שניתנו בערעורים לפי סעיף 10.

סמכויות המפקח

20. (א) המפקח רשאי לקבוע בכללים :
(1) לענין סעיף 7 - דרכי סימון שיק ;
(א1) הוראות ביצוע לענין הפעלת סמכותו לפי סעיף 2 (א2) ;

- (2) פרטים אישיים של בעל החשבון לפי סעיפים 11א ו-11ב ;
 (3) פרטי דיווחים לעניין סעיף 13 ;
 (4) דרכי המסירה וההצגה של פרסומים לפי סעיף 14.
 (ב) המפקח רשאי לאצול מסמכיותיו לפי חוק זה לעובד בנק ישראל, למעט סמכיותיו לפי סעיפים 2(א), 18 ו-20(א).

בנק הדואר

- 20א. (א) הוראות חוק זה יחולו על בנק הדואר כמשמעותו בחוק בנק הדואר, התשי"א - 1951⁶ ; לעניין חוק זה, הוראת תשלום של בנק הדואר תיחשב כשיק.
 (ב) לצורך ביצוע חוק זה יהיו נתונות למפקח הסמכיות הנתונות לו בסעיף 5(א) לפקודת הבנקאות, 1941, גם לגבי בנק הדואר.
 (ג) הפעיל המפקח סמכיותיו לפי חוק זה לגבי בנק הדואר, יודיע על כך למנהל בנק הדואר.

ביצוע ותקנות

21. (א) השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהסכמת שר האוצר, להתקין תקנות לביצועו, ובין השאר, לקבוע :
 (1) באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת - סייגים לתחולת חוק זה ;
 (2) את מי ירשום בנק כבעל החשבון לעניין חוק זה בנסיבות מיוחדות ;
 (3) פרטי הודעות לפי סעיף 3א, דרכי קביעת המועד לתחילת ההגבלה ודרכי המצאת ההודעות ;
 (4) את התנאים למשלוח התראות למושך שיקים שסורבו, מספרן, פרטיהן והמועדים והדרכים לשליחתן ;
 (5) לעניין ערעור לפי סעיף 10 - מועד להגשתו וסדרי דין ודיני ראיות מיוחדים לו.
 (ב) על אף הוראות סעיף קטן (א)1(1) רשאי השר לקבוע סייגים לתחולת חוק זה שיחולו בעיתות חירום, לרבות בתקופת הכרזה על שעת חירום, אם סבר כי בשל דחיפות העניין לא ניתן לקבוע את הסייגים בדרך הקבועה בסעיף קטן (א)1(1) ; תקנות לפי סעיף קטן זה טעונות את אישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, ואולם לא החליטה הוועדה בדבר אישור התקנות או דחייתן בתוך 21 ימים מן היום שהתקנות נמסרו לה, יראות את התקנות כאילו אושרו.

תחילה

22. תחילתו של חוק זה תשעה חודשים מיום קבלתו בכנסת, אולם :
 (1) סעיף 11 תחילתו עם פרסום החוק ;
 (2) סעיף 14(ב) תחילתו ביום שיקבע השר בצו, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

משה נסים

שר המשפטים

מנחם בגין

ראש הממשלה

יצחק נבון

נשיא המדינה

* ס"ח התשמ"א, עמ' 136 ; התש"ן, עמ' 128 ; התשנ"ב, עמ' 74, עמ' 187 ; התשנ"ד, עמ' 297 ; התשנ"ו,

עמ' 69 ; התשס"ב עמ' 116, התשס"ח עמ' 240 ; התשס"ט, עמ' 42.

1. ס"ח התשמ"א, עמ' 232 ; התשנ"ב, עמ' 203.

2. דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 2, עמ' 12.

3. ע"ר 1941, תוס' 1, עמ' 69 ; התשנ"ב, עמ' 203.

4. ס"ח התשנ"ה, עמ' 139, עמ' 194.

5. ס"ח התשל"ז, עמ' 226 ; התשנ"ג, עמ' 486.

6. ס"ח התשי"א, עמ' 219 ; התשמ"ו, עמ' 99.